

**Документ № 3
Травень 1941 р.
Інструкції Революційного Проводу ОУН(Б)
для організаційного активу в Україні
на період війни.
“Боротьба й діяльність ОУН під час
війни”*
Напрявні ОУН**

- А. Загальні напрямні.
- Б. Політичні вказівки.
- В. Військові інструкції.
- Г. Вказівки на перші дні організації державного життя.
- Ґ. Інструкції Служби безпеки.
- Д. Пропагандивні вказівки.

* * *

- А. Загальні напрямні
- І. Збройний зрив.
- ІІ. Вмарш чужих військ в Україну і українська державність.
- ІІІ. Будова Української держави.
- ІV. Відношення ОУН до іншої революційної і державницької ініціативи.
- V. Відношення ОУН до питання державної влади.
- VI. Політична організація.

А. Загальні напрямні

** Документ датовано за подіями. Його розроблено згідно з вказівками ІІ ВЗ ОУН(Б) у Кракові. Копія. Машинопис. Без археографічної обробки. Всі частини інструкцій подаються далі як окремі документи. Розшифрування незрозумілих слів та скорочень подано у квадратних дужках.*

I. Збройний зрив

1. Війну між Москвою а іншими державами, зокрема коли вона буде вестися на українській землі, ОУН використає як пригожий момент для повного розгорнення визвольної революційної боротьби за Самостійну Соборну Українську Державу, піднімаючи загальний збройний зрив цілого українського народу та ініціюючи такий зрив інших поневолених Москвою народів.

2. Війна між Москвою а іншими державами – це для нас тільки пригожа ситуація для збройного зриву проти Москви та відбудови Української держави власними силами українського народу.

ОУН безоглядно відкидає всі опортуністичні тенденції, однаково ті, що зміряють до накинення українському народові ролі пасивного обсерватора подій, що йтимуть на його землі, як теж усі рахунки дрібного купчика, що хоче дістати готову державу від чужинців. Така постава негідна великого народу Тільки власна збройна боротьба запевнить українському народові ролю творця власної долі, дасть йому право говорити з іншими вольними народами як суверен, рівний з рівними, скріпить в цілому народові почуття власної гідности і сили та піднесе його повагу між народами. Тільки власна боротьбі дасть історичне свідоцтво самобутности українського народу, дасть гідну метрику Українській державі та охоронить перед закидом, що вона – це твір чужої сили. Тільки на таких основах будемо будувати власну державу, бо тільки вони можуть запевнити їй тривкість.

Тому ОУН під час війни підніме збройний зрив українського народу за честь і за волю України – незалежно від того, яке буде чисто мілітарне значення нашого виступу при зударі воюючих потуг.

3. Час, розміри та спосіб організації і переведення збройного зриву проти Москви будуть нормовані наступними напрямними: збройний зрив під час війни має:

- а) засвідчити, що український народ сам бореться за свою честь, волю й незалежність, й сам формує власну долю;
- б) здобути підстави, покласти здорові підвалини для Української держави та бути стартом до її будови;
- в) запевнити Україні позицію учасника війни з Москвою, співторця нової ситуації – розвалу московської імперії, а вслід за тим здобути підстави для встановлення відношення між нею і воюючими проти Москви державами, як між партнерами і союзниками, а не як між воєнними побідниками та завойованою та пасивною країною;
- г) здобути Україні позицію підмета у формуванні нового ладу на Сході Європи та провідне місце серед своїх народів, які борються з Москвою за свою волю і безпеку;
- г) змобілізувати усі сили народу до державно-творчого зламу та винести на чоло найкращі з-поміж них;
- д) всі вище подані політичні цілі становлять головну мету збройного зриву України під час найближчої війни між Москвою та іншими державами, передусім тоді, як ця війна йтиме на українській землі чи у близькому сусідстві;
- е) чисто мілітарний його ефект, тобто нанесення удару й розбиття московських сил, у сучасній війні не може бути відокремлений як виключно наш власний успіх, тільки увійде як складова частина загального висліду воєнних подій. Тому передусім політичні ефекти у вище поданому змислі мають бути провірною і мірилом у вирішуванні питань: коли,

як, в якій мірі і в який спосіб підготовляти, піднімати і переводити збройний зрив.

4. Збройну боротьбу ОУН організовуватиме у двох формах:

а) революційно-повстанча акція у ворожому запллі тоді, як Червона армія і більшовицька система буде захитана воєнними подіями;

б) участь у воєнних змаганнях проти Москви українського війська, що буде складатися із повстанчих та партизанських частин, з українських частин з Червоної армії, які виступають проти Москви, та з військових частин, формованих на еміграції і на звільнених від ворога українських землях.

Боротьба мусить бути тверда, завзята, безоглядна й безпощадна. Героїчна, альказарська. Боротьба не на життя, а на смерть, без вороття.

Членів поневолених народів беремо в боротьбу плече-об-плече з нами на У[країнських] З[емлях], подібно як на їх землях українці б'ються за свободу їх країни, до чого пропагандивно вживаємо, хіба що була б того рода ситуація, що Москва зосереджувала б усі головні сили проти України, щоб здавити наперед нашу революцію, так тоді всі поневолені мусять допомагати Україні, бо від її свободи залежить доля всіх. На бажання та в міру можливости допомагаємо головню провідним членам поневолених народів вертатися у їх батьківщини, даючи їм вказівки боротьби та укладаючи контакти головню з провідними їхніми людьми.

На організаторів і провідників революційної армії брати людей з великим розмахом, революціонерів по душі, а не паперових кабінетних військових теоретиків.

Відійти від абстрактних шаблонів, тямлячи, що Революційна Армія України, яка має нести на своїх штиках великі ідеї свободи і соціальної справедливості.

вості або буде ведена революційними полководцями, тоді переможе, або взагалі її не буде. Перемігши ворога в одному терені, не засклеплюватися в своєму загумінку, а йти далі – на Львів чи Київ, Станиславів чи Одесу. В боях творитиметься і ростиме Українська Революційна Армія. Поруч збройної боротьби населення ліквідує за нашим керівництвом суспільні й адміністраційні форми окупації, перебираючи їх у свої руки та всю політичну владу.

9*. ОУН зверне увагу на здобуття таких міст та промислових осередків і таких місцевостей, звідкіля слава про бої йшла б по всій Україні й по всьому світу.

11. ОУН забезпечить та не допустить до нищення народнього майна большевиками й юрбою (копальні, фабрики, трактори, магазини), бо все це власність і добро народу й нарід має мати з цього вжиток. Речі, що не можна б зберегти перед грабежем, роздати населенню в переховання. Саме українське населення збереже, сховавши, харчеві продукти, одіж для українських вояків.

Друкарні, папір, цикльостилі заховає до диспозиції організації. Зокрема, забере й заховає для організації весь технічний виряд [обладнання] НКВД.

12. Найосновніша вказівка – це не допустити до того, щоб населення кинулося на дрібні речі: поділ колгоспів, боротьбу за приватну власність, кусок хліба, а залізною рукою опанувати анархію, видвигаючи великі, грандіозні ідеї: “Україна як небо ввишки, як земля вширшки”, творючи Українську армію, яка єдина запевнить здобутки революції, щоб за сварями й спорами за землю, 8-ми год[инний] день праці не забути за найважливіше – оборон перед ворогом Держави.

* Нумерація пунктів переплутана в документі.

II. Будування Української держави

13. З першим моментом збройного виступу у кожній місцевості – проклянемо українську владу. Суверенну Соборну Українську Державу в кожному селі, в кожному місті, серед війська, всюди й всім; ведемо боротьбу за неї під гаслом: що тільки Суверенна Соборна від нікого незалежна Українська держава дасть українському народові можливості повного суспільно-культурного й господарського розвою.

Поширюємо маніфест – поклик до повстання. По прогнанню з даних місцевостей ворога, перебираємо владу в свої руки й на публичному місці масі народу відчитуємо маніфест ОУН про створення Української Держави.

14. Генеральна лінія нашої політики на ЗУЗ.

Перебираємо всю політичну владу ми безпідільно, зн[ачить] від села а до краєвого центру, згл[ядно] навпаки. Других ангажуємо до співпраці й помочі, але під нашою кермою. Зн[ачить] в адміністрацію, господарське життя військо чи піввійськові формації, міліцію, пропаганду, комунікацію, культурно-освітнє життя, які організуємо за своїм планом, даємо своїх керівників чи політ[ичних] організаторів, які беруть собі до помочі фахівців.

На О[середньо]С[хідних]У[країнських]З[емлях] перекидаємо стільки людей, наскільки це не послаблює нашої бази на ЗУЗ.

Центром краєвої влади повинен бути Львів.

15. Під краєвою владою треба розуміти краєвий уряд, що як влада територіально-адміністраційної одиниці, ЗУЗ, підчиняється центральному Українському Суверенному Соборному Урядові в Матеріку.

Проголошуючи Суверенну Соборну Українську Державу, ОУН шляхом вияву волі народу по льо-

кальних плебісцитах повітових, місцевих зібраннях покликає Голову Суверенної Соборної Української Держави, коли не створився в міжчасі Суверенний Український Національний Уряд у Києві, якому краєва влада ЗУЗ підчиняється.

16. Супроти евентуального еміграційного уряду, коли він не противиться цілям ОУН та коли не заіснував центральний уряд у Києві, займає ОУН льояльне становище. При заіснуванні уряду в Києві, уряду суверенного й національного, попирає ОУН цей уряд, що повстає з волі та власної волі українського народу, а не з волі чужої сили.

17. На очищеній з ворожих сил території ОУН творить міліцію, парамілітарні організації та стабільні військові частини і всі необхідні для нормального функціонування державного життя установи, суди, різні суспільні установи організацію постачання для війська, шпиталі, наладне комунікацію, фінансові уряди і т. п.

18. Для переведення згідно з державною рацією і політичними потребами народу соціальних і господарських перемін – творити всюди Революційні комітети зложені з українських патріотів, та залізною організацією усе держати у своїх руках, щоб український вояк не кидав фронту з побоювання, що не дістане землі. При господарських і соціальних і взагалі всяких перемінах – на першому плані будуть брані під увагу вояки, що на фронті, рідні вояки, воєнні інваліди, політичні засланці і загалом усі ті, що майном, свободою чи життям ризкують, а не ті з запілля і печі. Це сильно в нашій пропаганді видвигати.

19. Відповідно до потреб та згідно з доцільністю, наскільки справність апарату буде запевнена, зберегти в адміністрації хвилево існуючі форми або творити нові. Всюди на виріш[аль]ні місця постави-

ти наших людей або нам послушних.

20. У хліборобстві остає в силі поділ поміщицьких земель між працюючими; земля остає власністю тих селян, які на ній працюють. Заведені насильно на ЗУЗ колгоспи ліквідуються на засаді, що селяни, яких примушено віддати землю в колгосп чи совхоз, одержують її назад.

Машини, якими досі управляли, остають кооперативною власністю тих, що є власниками відносних наділів землі, й ними вони даліше управляють свої землю, як її власники.

21. В удержавленому промислі найкращі з українських працівників, що працюють у даному заводі, під керівництвом найталановитішого у даній праці, який потрапить фахово вести підприємство (згл[ядно], коли б остався хтось з колишніх директорів – але солідних людей) перебирають під проводом і за ініціативою ОУН керму підприємства чи заводу. У копальні чи фабриці до фахового ведення необхідно брати спеца-інженера, а не ділетантів.

Головна наша увага мусить бути звернена не на фабрикування маси спеців, на що нас ще не стати, а на поставлення наших організаторів фахівців у поодиноких ділянках життя, бо до праці притягнемо всіх здібних до творчости.

При всій нашій діяльності в суспільно-державному апараті, тямити, що головна наша сила, окрім війська, – в політичній організації, якої розбудова основна річ в нашій праці, бо політична сила не є ніколи ефемерною.

22. Сила народу – в організації взагалі. Засаднича наша річ в цілому житті – це є організувати й ініціювати. Отже, творити, згл[ядно] ініціювати творення організацій: а) молоді, б) комбатантів, в) політ'язнів, г) професійні організації інтелігентів, робітників,

хліборобів; згл[ядно] опанувати їх нашими людьми й ідеями, г) організації однородно-продукуючих працівників – всіх з даного роду продукції, гірників, робітників, інженерів, директорів і т. д., д) культурно-освітні організації, е) фізичного виховання – спортові, є) служб праці, ж) жіночі, з) харитативні [благодійні] і т. д.

А понад усе мілітарні й парамілітарні формації, використовуючи для цього різні можливі форми, напр., можна творити військову організацію “Січ” і т. п.

Організованість – це зн[ачить] сила. Силу засвідчить український нарід перед чужинцем теж тоді, коли він виступатиме організований у різних формах.

III. Закріплення й розбудова політичної організації ОУН

23. На першому плані мусимо розбудувати політичну організацій ОУН.

По всіх центрах мусимо ставити осередки пропаганди наших людей, все і всюди пропагувати нашу політичну й суспільну програму, здобути змістя необхідні технічні засоби (друкарні, радіо, папір, преса і т. д.), втягнути зразу в наш круг культурні осередки (письменників, журналістів, науковців), до них відставити змістя наших літераторів, журналістів і науковців, як організаторів їх та ініціаторів на нових світоглядових і політичних засадах.

Необхідно взяти ініціативу виховання та організації всієї молоді, студентської, робітничої і селянської, в наші руки. Організація молоді та її виховання мусить бути в руках ОУН безподільно. Творити окрему організацію української молоді в цілім краю.

24. Політичну організацію поширити, поповнюючи її з рядів: а) переслідуваних Москвою, політ'язнів, політзасланців, б) хоробрих у боях, в) особистої визначених у державному будівництві, ви-

соких особистою й громадською мораллю, тотожним з нашим світоглядом, піонерів праці. Критерій вартості члена поширюється: як, з одного боку, бойовість, так теж, з другого, здатністю організувати державне, життя – [це] рішатиме при доборі кадрів. Член мусить бути так організатором, як і плануючим керівником у даній ділянці життя. Мусимо бути здібними теж до творчості у суспільно-державному розумінні, а це вже не є те, що в підпільній боротьбі-роботі.

Проте ж тямити завжди і всюди основне – ОУН не сміє стати “партією”, але мусить творити ідейно-політичну й організаційну силу ордену борців і фанатиків.

IV. Становище до німецької армії

25. Машеруючі німецькі війська приймаємо як війська союзників. Стараємося перед їх приходом самі упорядкувати життя як слід. Їм заявляємо, що вже створилася українська влада, її перебрала ОУН під кермою Степана Бандери, всі справи українського життя ладнає ОУН та місцева влада, готові ввійти у приятні взаємини з союзними військами для спільної боротьби з Москвою та для співпраці.

До машеруючих даліше на Схід німецьких військ можна долучити для праці на ОСУЗ декого з активу ЗУЗ під умовою, що не відіб'ється це з великою шкодою для розбудови нашої бази, ЗУЗ.

У випадку, коли б німці поставилися негативно до створеної українське влади ОУН, не визнавали її та визначували своїх людей, заявляти на місцях що назначені ОУН не можуть передати влади, бо лише Провід ОУН може їх звільнити від обов'язків.

Перед фізичною силою уступити, але в правному розумінні влади не передавати (зн[ачить] завісити себе в урядуванні).